ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [*PAOLO MENGOZZI*] SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 11. septembrī [1]

I — Ievads

1. Ar 2007. gada 15. marta lēmumu *Bayerisches Landessozialgericht* (Bavārijas Federālās zemes Sociālo lietu tiesa) Minhenē (Vācija) saskaņā ar EKL 234. pantu iesniedza Tiesai divus prejudiciālus jautājumus, pirmo par Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1408/71 [2] 19. panta 1. punkta a) apakšpunkta interpretāciju un otro par EKL 18., EKL 39. un EKL 49. panta interpretāciju.

2. Šie jautājumi radās prāvā, ko Petra fon Šamjē-Glisčinska [*Petra Von Chamier-Glisczinski*] uzsāka pret *Deutsche Angestellten-Krankenkasse* (Vācijas Darba ņēmēju slimokase, turpmāk tekstā — "*DAK*"), lai saņemtu izdevumu par viņas stacionāro uzturēšanos Austrijas aprūpes iestādē atmaksu.

1 — Oriģinālvaloda — itāļu.
2 — OV L 149, 2. lpp.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

1) Atbilstošās EKL normas:

3. EKL 18. panta 1. punktā ir noteikts:

"Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, ievērojot šajā Līgumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai paredzētos pasākumus."

4. Saskaņā ar EKL 39. panta 1.–3. punktu:

"1. Kopienā nodrošina darba ņēmēju pārvietošanās brīvību.

2. Pārvietošanās brīvība nozīmē to, ka likvidē jebkādu dalībvalstu darba ņēmēju diskrimināciju pilsonības dēļ attiecībā uz nodarbinātību, darba samaksu un citiem darba un nodarbinātības nosacījumiem.

3. Tā nozīmē turpmāk norādītās tiesības, ko var ierobežot, vienīgi pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības apsvērumiem:

a) tiesības pieņemt faktiskos darba piedāvājumus;

b) tiesības šajā nolūkā brīvi pārvietoties dalībvalstu teritorijā;

c) tiesības darba nolūkos uzturēties kādā dalībvalstī saskaņā ar normatīviem un administratīviem aktiem, kas reglamentē šīs valsts pilsoņu nodarbinātību;

d) tiesības palikt kādā dalībvalstī pēc tam, kad darba attiecības šajā valstī beigušās, atbilstīgi nosacījumiem, kas ietverti īstenošanas regulās, kuras izstrādās Komisija."

5. EKL 49. panta pirmajā daļā ir noteikts:

"Kā paredz še turpmāk izklāstītie noteikumi, Kopienā aizliedz pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumus to dalībvalstu pilsoņiem, kas veic uzņēmējdarbību kādā Kopienas valstī, bet sniedz pakalpojumus citas dalībvalsts personai."

2) Atvasinātās tiesības

6. Atšķirības, kas pastāv valstu sociālā nodrošinājuma noteikumos, nenoliedzami ir šķēršļa faktors darba ņēmēju mobilitātei. Šī iemesla dēļ Romas Līguma autori ir piešķīruši Padomei kompetenci paredzēt šajā jomā

"pasākumus [..], kas vajadzīgi, lai īstenotu darba ņēmēju pārvietošanās brīvību". [EK līguma] 51. pantā (jaunajā redakcijā — EKL 42. pants) it īpaši ir paredzēts izveidot "sistēmu, kas nodrošina to, ka viesstrādniekiem un personām, kas ir viņu apgādībā:

a) summē visus laikposmus, ko saskaņā ar dažu valstu tiesību aktiem ņem vērā, lai piešķirtu un saglabātu tiesības saņemt pabalstu un aprēķinātu tā lielumu;

b) maksā pabalstus personām, kas ir dalībvalstu iedzīvotāji."

7. Šo kompetenci Padome ir izmantojusi jau kopš 1958. gada, pieņemot regulējumu, kas koordinē valstu tiesību aktus vairākās sociālā nodrošinājuma jomās un kas jāpiemēro vairākiem riskiem, kas reglamentēti minētajos tiesību aktos. Pašlaik šo koordināciju nodrošina Regula Nr. 1408/71 [3], kuras sākotnējais teksts ir ticis vairākkārt grozīts.

3 — Regulas Nr. 1408/71 noteikumi tika pilnveidoti ar Padomes 1972. gada 21. marta Regulu (EEK) Nr. 574/72, ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (OV L 74, 1. lpp.).

8. Šajā tiesvedībā liela nozīme ir šīs regulas 19. panta 1. punktam un 2. punkta pirmajai daļai, kuri paredz:

"1. Tāds darbinieks vai pašnodarbināta persona, kas dzīvo kādā dalībvalstī, kura nav kompetentā valsts, un kas atbilst kompetentās valsts tiesību aktu nosacījumiem par tiesībām uz pabalstiem, attiecīgā gadījumā ievērojot 18. pantu, savas dzīvesvietas valstī saņem:

a) pabalstus natūrā, ko kompetentās institūcijas vārdā nodrošina dzīvesvietas institūcija saskaņā ar tiesību aktiem, ko piemēro šī institūcija, tā, it kā viņš būtu tajā apdrošināts;

b) naudas pabalstus, ko nodrošina kompetentā institūcija saskaņā ar tiesību aktiem, ko tā piemēro. Vienojoties kompetentajai institūcijai [iestādei] un dzīvesvietas institūcijai [iestādei], pēdējā še minētā institūcija [iestāde] tomēr var nodrošināt šādus pabalstus pirmās še minētās institūcijas [iestādes] vārdā saskaņā ar kompetentās valsts tiesību aktiem.

2. Analoģiski 1. punktu piemēro ģimenes locekļiem, kuri dzīvo kādā dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts, ja viņiem nav tiesību uz šādiem pabalstiem saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā viņi dzīvo."

9. Turklāt ir jāatgādina regulas 22. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļas teksts, kas nosaka:

"Darba ņēmējs, kurš atbilst kompetentās valsts tiesību aktu nosacījumiem par tiesībām uz pabalstiem, attiecīgi ņemot vērā 18. pantu, un

[..]

b) kurš ir ieguvis tiesības uz tādiem pabalstiem, par kuriem jāmaksā kompetentajai institūcijai [iestādei], un kuram šī institūcija [iestāde] ir atļāvusi [..] pārcelt savu dzīvesvietu uz citu dalībvalsti,

[..] ir tiesības:

i) uz pabalstiem natūrā, ko kompetentās institūcijas [iestādes] vārdā nodrošina uzturēšanās vai dzīvesvietas institūcija [iestāde] saskaņā ar tiesību aktiem, ko tā piemēro, tā, it kā viņš būtu tajā apdrošināts; tomēr kompetentās valsts tiesību akti reglamentē laikposma ilgumu, kurā tiek nodrošināti šie pabalsti."

10. Pirmajā prejudiciālajā jautājumā iesniedzējtiesa atsaucas arī uz 1968. gada 15. oktobra Padomes Regulas Nr. 1612/68 [4] par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā 10. pantu. Šis pants tika atcelts [5] ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu

4 — OV L 257, 2. lpp.
5 — No 2006. gada 30. aprīļa.

(EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK[6], 38. pantu. Saskaņā ar šī panta 1. punktu:

"Ja darba ņēmējs, kas ir vienas dalībvalsts pilsonis, strādā algotu darbu citā dalībvalstī, kopā ar viņu drīkst apmesties:

a) šā darba ņēmēja laulātais un viņu bērni, kas ir jaunāki par 21 gadu vai arī atrodas viņa apgādībā;

b) darba ņēmēja un viņa laulātā apgādībā esošie augšupējie radinieki."

B — *Valsts tiesības*

11. Atbildot uz Tiesas uzdoto jautājumu, Vācijas valdība sniedza vispārīgu aprūpes riska apdrošināšanas sistēmas, kas paredzēta *Sozialgesetzbuch* (Sociālā nodrošinājuma kodekss, turpmāk tekstā — "*SGB*") XI sējumā, aprakstu.

12. Šī sistēma paredz trīs veidus, kādos var notikt intervence aprūpējamo personu labā.

13. *SGB* XI sējuma 36. pants paredz, ka personām, kurām nepieciešama aprūpe un ārstēšana viņu dzīvesvietā, ir tiesības uz *pabalstiem natūrā*, ko nodrošina ambulatoro pakalpojumu sniedzēju, kuriem ir noslēgti līgumi ar slimokasi [*Pflegekasse*], darbinieki. Slimokase sedz izdevumus par šiem pakalpojumiem maksimāli pieļaujamā apmēra ietvaros, kas mainās atkarībā no attiecīgās personas atkarības pakāpes. III kategorijai šis pieļaujamais apmērs ir EUR 1432 mēnesī, un tas var tikt paaugstināts līdz EUR 1918 mēnesī gadījumos, kuros ir nepieciešama intensīva un pastāvīga aprūpe, kas rada īpaši augstas izmaksas. Slimokase norēķinās par sniegtajiem pakalpojumiem pēc tarifiem, kas noteikti pakalpojumu sniegšanas līgumos, kas noslēgti ar dažādiem ambulatoro pakalpojumu sniedzējiem. Medicīniskā ārstēšana dzīvesvietā nav viens no natūrā sniegtā pabalsta veidiem 36. panta izpratnē un tiek segta no veselības apdrošināšanas.

14. *SGB* XI sējuma 37. pants noteic, ka aprūpējamās personas var saņemt *ikmēneša aprūpes pabalstu*, ja tās pašas sagādā sev nepieciešamos ārstēšanas un aprūpes pakalpojumus. Pabalsta saņēmējs var izlietot

6 — OV L 158, 77. lpp.

pabalstu pēc saviem ieskatiem un tātad arī apmaksāt pakalpojumus, kas nav nosegti ar apdrošināšanu vai ko sniedz personas, kas nav pakalpojumu sniedzēji, ar kuriem noslēgti attiecīgi līgumi. Arī šī pabalsta summa mainās atkarībā no personas atkarības pakāpes. III kategorijai šī summa ir EUR 665 mēnesī.

15. *SGB* XI sējuma 38. pants paredz tā dēvēto *kombinēto* pabalstu. Pamatojoties uz šo normu, sociāli apdrošināta persona, kas neizlieto visu tai pienākošos pabalstu natūrā, var *vienlaikus* saņemt 37. pantā paredzēto aprūpes pabalstu, kura summa tiek samazināta par procentu daļu, kas atbilst pabalsta natūrā izlietošanas daļai. Pabalsta saņēmējs pats izlemj, cik lielā apmērā viņš vēlas izlietot pabalstu natūrā. Kombinēto pabalstu mērķis ir atļaut lielāku patstāvību, organizējot aprūpējamās personas aprūpi viņas dzīvesvietā.

16. Izdevumi par pakalpojumiem, kas pārsniedz aprūpes nepieciešamības apdrošināšanā paredzētos maksimālos apmērus, ir jāapmaksā atkarīgajai personai.

17. Visbeidzot, saskaņā ar *SGB* XI sējuma 43. pantu, ko Komisija citējusi savos apsvērumos, aprūpējamām personām ir tiesības uz pilnīgu aprūpi aprūpes iestādē, ja aprūpe dzīvesvietā vai daļēja aprūpe aprūpes iestādē nav iespējama vai, ņemot vērā konkrētā gadījuma īpatnības, nav apspriežama. Slimokase sedz aprūpes, medicīniskās ārstēšanas un sociālās palīdzības izdevumus pēc bāzes likmēm. Aprūpējamām personām, kuras pieder III kategorijai, šī likme ir EUR 1432. Kopumā slimokases apmaksātās summas nevar pārsniegt 75 % no visiem izdevumiem par aprūpējamās personas ārstēšanu, aprūpi un dzīvošanu. 43. pants arī paredz, ka slimokases gada izdevumu apmērs par personām, kuras saņem pilnīgu aprūpi aprūpes iestādē, nevar pārsniegt vidēji EUR 15 339 par cilvēku. Šos maksimālos apmērus var pārsniegt izņēmuma gadījumos. Sociāli apdrošinātai personai, kas izvēlas pilnīgu aprūpi aprūpes iestādē, kaut arī slimokase ir atzinusi, ka tas nav nepieciešams, ir tiesības uz piemaksu, kas atbilst apmēram, kāds par atkarības kategoriju, kurai pieder šī persona, paredzēts 36. pantā.

III — Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

18. Nokļūstot aprūpes nepieciešamības situācijā, Petra fon Šamjē-Glisčinska, Vācijas pilsone, kas dzīvo Minhenē, saņēma no *DAK*, sociālā nodrošinājuma iestādes, kurā viņa bija apdrošināta saistībā ar vīra nodarbinātību, atkarības apdrošināšanas pabalstus, kas paredzēti *SGB* XI sējuma 38. pantā (kombinētie pabalsti).

19. 2001. gada 27. augustā Petra fon Šamjē-Gliščinska lūdza *DAK* izmaksāt pabalstus natūrā, ko viņa bija tiesīga saņemt saskaņā ar Vācijas tiesību normām, kādai aprūpes iestādei Austrijā, kurā viņa bija domājusi uzturēties. Ar 2001. gada 31. augusta lēmumu *DAK* noraidīja šo lūgumu, kā atteikuma iemeslu norādot apstākli, ka tādās situācijās, kādā ir Petra fon Šamjē-Gliščinska, Austrijas tiesības savā sociālā nodrošinājuma sistēmā neparedz pabalstu natūrā izmaksu apdrošinātajām personām. Pēc *DAK* uzskatiem Petrai fon Šamjē-Gliščinskai bija tiesības vienīgi uz *Sozialgeseztbuch* XI sējuma 37. pantā paredzēto III kategorijas aprūpes pabalstu DEM 1300 apmērā (kas atbilst EUR 664,68).

20. No 2001. gada 17. septembra līdz 2003. gada 18. decembrim Petra fon Šamjē-Gliščinska uzturējās valsts atzītā aprūpes iestādē Austrijā, uz kurieni saskaņā ar iesniedzējtiesas lēmumā norādīto viņa pārcēlās tāpēc, ka vīrs šajā valstī vēlējās meklēt darbu.

21. Ar 2002. gada 20. marta lēmumu *DAK* noraidīja Petras fon Šamjē-Gliščinskas sūdzību par 2001. gada 31. augusta lēmumu. Petra fon Šamjē-Gliščinska vērsās *Sozialgericht München* (Minhenes Sociālo lietu tiesa), kas ar 2005. gada 11. oktobra spriedumu viņas celto prasību noraidīja. Petra fon Šamjē-Gliščinska pārsūdzēja šo spriedumu *Bayerisches Landessozialgericht München*, atkārtojot lūgumu atlīdzināt izdevumus par viņas uzturēšanos Austrijas aprūpes iestādē tādā apmērā, kas atbilst starpībai starp saņemto aprūpes pabalstu un apmēru, kādā, pamatojoties uz *SGB* XI sējuma 36. pantu, kompetentā iestāde apmaksā izdevumus par pabalstiem natūrā saistībā ar III kategorijai piederošām personām.

22. Tā kā *Bayerisches Landessozialgericht München* uzskatīja, ka strīda risinājums šajā lietā ir atkarīgs no Kopienu tiesību interpretācijas, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Regulas (EEK) Nr. 1408/71, 19. panta 1. punkta a) apakšpunkts, vajadzības gadījumā skatot to kopā ar tā 2. punktu, ņemot vērā EKL 18., 39., 49. pantu, ko skata kopā ar Regulas (EEK) Nr. 1612/68 10. pantu, ir interpretējams tādējādi, ka darba ņēmējiem vai pašnodarbinātām personām, vai viņu ģimenes locekļiem nav paredzēti naudas pabalsti vai atlīdzība, ko kompetentās institūcijas vārdā nodrošina dzīvesvietas iestāde, ja saskaņā ar tiesību aktiem, kas piemērojami šai iestādei, personai, ko ir apdrošinājusi šī iestāde, paredzēti nevis pabalsti natūrā, bet gan naudas pabalsti?

2) Gadījumā, ja šādu tiesību nav, vai saskaņā ar EKL 18., EKL 39. un EKL 49. pantu ir tiesības pieprasīt no kompetentās iestādes segt izdevumus, iepriekš

saņemot atļauju, par stacionāru uzturēšanos aprūpes iestādē citā dalībvalstī attiecīgajā dalībvalstī maksājamā pabalsta apmērā?"

IV — Tiesvedība Tiesā

23. 2007. gada 18. septembrī iesniedzējtiesa informēja Tiesu, ka sakarā ar Petras fon Šamjē-Gliščinskas nāvi tiesvedību turpinās viņas vīrs un uzdotie prejudiciālie jautājumi paliek spēkā.

24. Saskaņā ar Tiesas Statūtu 23. panta otro un trešo daļu prasītājs pamata prāvā, Komisija un Vācijas un Norvēģijas valdības iesniedza Tiesai rakstveida apsvērumus. 2008. gada 12. jūnija tiesas sēdē šie lietas dalībnieki pauda arī savus mutvārdu apsvērumus.

25. Pamatojoties uz Tiesas Reglamenta 104. panta 5. punktu iesniedzējtiesai tika nosūtīts lūgums sniegt skaidrojumu. Turklāt Tiesa uzdeva dažus rakstveida jautājumus Vācijas valdībai.

V — Juridiskais vērtējums

A — *Ievada piezīmes*

26. Pirms uzsākt prejudiciālo jautājumu analīzi ir detalizētāk jāizklāsta *a quo* lietas faktiskie apstākļi, kuri kļuva zināmi pēc iesniedzējtiesas sniegtās atbildes uz Tiesas lūgumu sniegt skaidrojumu un pēc tiesas sēdē sniegtajiem prasītājas puses skaidrojumiem.

27. Atbildot uz lūgumu sniegt skaidrojumu, *Bayerisches Landessozialgericht München* nosūtīja Tiesai divas vēstules, pirmo no prasītājas advokāta un otru no *DAK*. Pirmajā minētajā vēstulē ir norādīts, ka visu Petras fon Šamjē-Gliščinskas uzturēšanās Austrijas aprūpes iestādē laiku viņas vīrs bija saglabājis dzīvesvietu Minhenē, kur līdz 2002. gada 30. jūnijam atradās darba tiesiskajās attiecībās. Tomēr no 2001. gada augusta saskaņā ar vienošanos, kas noslēgta ar tā darba devēju, par darba līguma laušanu viņš tika atbrīvots no darba pienākumiem. No 2001. gada augusta līdz 2003. gada decembrim viņš meklēja darbu Austrijā, kur uzturējās viņa sieva. Visbeidzot, 2003. gada decembrī fon Šamjē-Gliščinskis uzsāka uzņēmējdarbību, kas kopš 2004. gada aprīļa tika veikta Laufenā [*Laufen*]. Turpretī *DAK* vēstulē tiek norādīts, ka no prasītājas iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka no 2001. gada 17. septembra līdz 2002. gada 30. jūnijam fon Šamjē-Gliščinskis bija nodarbināts kā darba ņēmējs un bija brīvprātīgā kārtā apdrošināts atbildētājas iestādē, ka no 2002. gada 1. jūlija līdz 2003. gada 18. decembrim viņš bija reģistrēts kā darba meklētājs Minhenes

nodarbinātības dienestā, no kura saņēma bezdarbnieka pabalstu, un bija obligātā kārtā apdrošināts atbildētājas iestādē, un, beidzot, kopš 2003. gada 19. decembra viņš bija apdrošināts *DAK* kā pašnodarbināta persona.

28. Tiesas sēdē fon Šamjē-Glisčinskis precizēja, ka 2001. gada augustā viņš uzsāka pārrunas ar kādu Austrijas farmaceitisko sabiedrību ar mērķi uzsākt savu uzņēmējdarbību. Šis projekts, kurš arī pamudinājis viņu pārcelties uz Austriju, kur no 2001. gada septembra uzturējās viņa sieva, tomēr netika realizēts nepiešķirtā finansējuma dēļ.

29. Iepriekš izklāstītie apstākļi turpmākajā analīzē tiks ņemti vērā tiktāl, ciktāl daži no tiem var ietekmēt atbildi, kas jāsniedz uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem.

B — *Par pirmo prejudiciālo jautājumu*

30. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu *Bayerisches Landessozialgericht München* būtībā prasa, vai, pamatojoties uz Regulas Nr. 1408/71 19. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto mehānismu, darba ņēmēja dzīvesvietas dalībvalsts iestādei kompetentās iestādes vārdā ir jāizmaksā naudas pabalsti, iespējams, izdevumu kompensācijas vai to tiešas apmaksas veidā, gadījumos, kad dzīvesvietas valsts sociālā nodrošinājuma sistēma atšķirībā no kompetentās iestādes valstī esošās sistēmas saviem dalībniekiem pabalstu natūrā izmaksu neparedz.

31. Tātad pirmā jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 19. pantu prasītājam pamata prāvā ir tiesības uz šeit apskatāmā pabalsta natūrā ekvivalentu naudas izteiksmē, ko var pieprasīt *no savas dzīvesvietas valsts sociālā nodrošinājuma iestādēm*.

32. Pirms atbildu uz šo jautājumu, uzskatu par lietderīgu veikt dažus precizējumus.

33. Vispirms jāatgādina, ka ar Regulu Nr. 1390/81 tika paplašināta Regulu Nr. 1408/71 un Nr. 574/72 *ratione personae* piemērošanas joma, attiecinot tās arī uz pašnodarbinātām personām un viņu ģimenes locekļiem. Tādējādi fon Šamjē-Glisčinsku laulātā pāra situāciju reglamentē šīs

regulas, kaut arī tiesas sēdē izrādījās, ka laika posmā, kad sieva uzturējās aprūpes iestādē Austrijā, fon Šamjē-Gliščinskis šajā valstī nevis meklēja darbu, bet gan vēlējās uzsākt uzņēmējdarbību.

34. Turklāt jānorāda, ka Tiesai jau bija iespēja izteikties par Regulas Nr. 1408/71 piemērošanu Vācijas aprūpes nepieciešamības riska apdrošināšanas sistēmas pabalstiem. Spriedumā lietā *Molenaar* Tiesa nosprieda, ka, pat ja šiem pabalstiem ir pašiem savas pazīmes, šie pabalsti ir jāuzskata par "slimības pabalstiem" Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, jo "šī veida pabalstu galvenais mērķis ir papildināt veselības apdrošināšanas pabalstus, kuriem tie ir [..] piesaistīti organizatoriskajā līmenī, lai uzlabotu aprūpējamo personu veselības stāvokli un dzīves kvalitāti" [7]. Tātad uz šādiem pabalstiem attiecas regulas 18.–36. pants.

35. Iesniedzējtiesa uzskata, ka fon Šamjē-Gliščinsku laulātā pāra situācijai ir piemērojams regulas 19. pants. Tomēr es šaubos, vai tā ir pareizā pieeja. Patiesībā šis pants regulē situāciju, kad darba ņēmējs vai viņa ģimenes loceklis dzīvo dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts, *brīdī, kad* īstenojas risks, kas dod tiesības uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem, šajā gadījumā — aprūpes nepieciešamība. Turpretī situāciju, kad darba ņēmējs vai viņa ģimenes loceklis pārceļas uz dzīvi citā dalībvalstī *pēc tam, kad ir ieguvis tiesības uz tādiem pabalstiem, kas jāsedz kompetentajai valstij*, reglamentē regulas 22. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

36. Turklāt šajā prāvā netiek apstrīdēts, ka pirms pārcelšanās uz dzīvi no Vācijas uz Austriju Petra fon Šamjē-Gliščinska jau saņēma Vācijas aprūpes nepieciešamības apdrošināšanas pabalstus tā dēvēto kombinēto pabalstu formā. Līdz ar to man šķiet, ka viņas situācija vairāk iekļaujas nevis regulas 19. panta, bet gan 22. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošanas jomā.

37. Piemērojamās tiesību normas maiņa tomēr būtiski neietekmē piemērojamo sistēmu. Patiesībā, kā to varēs labāk redzēt vēlāk, 22. panta 1. punkta i) un ii) daļā ir paredzēts regulējums, kas ir analoģisks 19. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktos paredzētajam, izņemot darba ņēmēja vai viņa ģimenes locekļa pienākumu lūgt kompetentās iestādes atļauju turpināt medicīnisko ārstēšanu citā dalībvalstī [8]. Tomēr 22. panta 1. punkta b) apakšpunktā ietvertajā gadījumā, kas šķiet esam Petras fon Šamjē-Gliščinskas gadījums, šādu atļauju "var atteikt tikai tad, ja ir konstatēts, ka attiecīgās personas pārvietošanās kaitētu tās veselības stāvoklim vai ārstēšanas saņemšanai".

7 — 1998. gada 5. marta spriedums lietā C-160/96 (*Recueil*, I-843. lpp., 24. punkts).

8 — Attiecībā uz pabalstiem natūrā ir paredzēts, ka laikposma ilgumu, kurā tiek nodrošināti šie pabalsti, nosaka saskaņā ar kompetentās valsts tiesību aktiem un nevis saskaņā ar dzīvesvietas (vai uzturēšanās vietas) valsts tiesību aktiem, kā tas ir paredzēts 19. pantā.

38. Visbeidzot, ir jāatgādina, ka spriedumā lietā *Twomey* Tiesa, vispirms konstatējot, ka Regulā Nr. 1408/71 ietvertajam darba ņēmēja jēdzienam ir īpaši plaša nozīme, precizēja, ka regulas 19. pants piemērojams arī nenodarbinātām personām, kas dzīvo dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts, neatkarīgi no brīža, kad iestājās slimības stāvoklis, pirms vai pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas [9]. Ņemot vērā 19. panta 2. punktā esošo norādi, no iepriekš minētā izriet, ka 19. pants ir piemērojams arī *bezdarbnieka ģimenes locekļiem, kuri dzīvo dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts*. Šādi paši secinājumi, manuprāt, ir jāizdara arī par regulas 22. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Faktiski, pirmkārt, darba ņēmēja jēdziens, ko ietver šī panta teksts, ir tāds pats, kādu Tiesa ir netieši atzinusi sprieduma lietā *Twomey* 16. punktā. Otrkārt, kā 22. panta 1. punkta b) apakšpunkta, tā arī 19. panta piemērošanas joma atšķiras no regulas 25. panta piemērošanas jomas, kas reglamentē situāciju, kad darba meklējumos bezdarbnieks uzturas valstī, kas nav kompetentā valsts, uz laiku [10], *tomēr nepārceļoties uz dzīvi šajā valstī* [11]. Tādēļ apstāklis, kas izriet no *DAK* vēstules, ko Tiesai nosūtīja iesniedzējtiesa, ka noteiktu laika periodu, kamēr viņa sieva uzturējās Austrijas aprūpes iestādē, fon Šamjē-Gliščinskis bija reģistrējies Vācijā kā darba meklētājs un no šīs valsts kompetentajām iestādēm saņēma bezdarbnieka pabalstu, arī ja tas tiks apstiprināts, *per se* neizslēdz regulas 19. panta (nedz arī šo pašu iemeslu dēļ 22. panta 1. punkta b) apakšpunkta) piemērošanu Petras fon Šamjē-Gliščinskas situācijai.

39. Izdarot šādus precizējumus, pāriešu pie pirmā iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma analīzes.

40. No šīs tiesas lēmuma izriet, ka Petra fon Šamjē-Gliščinska noteiktu laika periodu saņēma *SGB* XI sējuma 38. pantā paredzētos kombinētus pabalstus. Šie pabalsti paredz aprūpējamās personas aprūpi viņas dzīvesvietā. Turklāt tiesas sēdē fon Šamjē-Gliščinskis apstiprināja, ka līdz pārcelšanās brīdim uz aprūpes iestādi Austrijā viņa sieva tika aprūpēta savā dzīvesvietā.

41. No iesniedzējtiesas lēmuma tāpat izriet, ka 2001. gada augustā Petra fon Šamjē-Gliščinska iesniedza *DAK* lūgumu saņemt atļauju pārcelties uz aprūpes iestādi Austrijā, saglabājot tiesības uz Vācijas aprūpes nepieciešamības riska apdrošināšanas pabalstiem, kas netika dota. Kā jau tika minēts, pamatojoties uz *SGB* XI sējuma 43. panta 1. punktu, aprūpējamām personām ir tiesības uz pilnīgu aprūpi aprūpes iestādē, ja aprūpe dzīvesvietā vai daļēja aprūpe aprūpes iestādē nav iespējama. Saskaņā ar šī panta 2. punktu slimokase sedz izdevumus par uzturēšanos aprūpes iestādē pēc bāzes likmēm; tādām personām kā Petra fon Šamjē-Gliščinska, kas pieder III kategorijai, šī likme ir EUR 1432 mēnesī. Turklāt, pamatojoties uz 43. panta 4. punktu, sociāli apdrošinātai personai, kas izvēlas pilnīgu aprūpi aprūpes iestādē, kaut arī kompetentā iestāde konstatē, ka tas nav

9 — 1992. gada 10. marta spriedums lietā C-215/90 (*Recueil*, I-1823. lpp., 13.–15. un 18. punkts).

10 — Skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Twomey* 15. punktu.

11 — Saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 1. panta h) punkta definīciju "dzīvesvieta" nozīmē "pastāvīgo dzīvesvietu".

nepieciešams, ir tiesības uz piemaksu, kas atbilst apmēram, kas par attiecīgo atkarības kategoriju paredzēts 36. pantā; III kategorijai šī piemaksa ir EUR 1432 mēnesī.

42. Pamatojoties uz šiem elementiem, ir loģiski pieļaut, ka ar *DAK* iesniegto lūgumu Petra fon Šamjē-Glisčinska izteica vēlēšanos pāriet no kombinētiem pabalstiem, kas noteikti *SGB* XI sējuma 38. pantā, uz 43. pantā paredzētajiem pabalstiem, vienlaikus lūdzot "eksportēt" šos pabalstus viņas pārcelšanās uz aprūpes iestādi Austrijā brīdī. *DAK* atteikums bija motivēts nevis ar priekšnosacījumu neesamību pieejai 43. pantā noteiktajiem pabalstiem, bet gan ar Regulas Nr. 1408/71 19. pantu. Citiem vārdiem, Petra fon Šamjē-Glisčinska visdrīzāk saņemtu šos pabalstus, ja būtu izvēlējusies uzturēties Vācijas aprūpes iestādē. Turpretī, izlemjot pārcelties uz dzīvi Austrijā, viņa zaudēja tiesības uz *Sozialgesetzbuch* XI sējuma 36., 38. un 43. pantā paredzētajiem pabalstiem, saglabājot tiesības uz 37. pantā noteikto aprūpes pabalstu, kas viņas gadījumā bija ap EUR 665 mēnesī. Turklāt viņa nevarētu saņemt nevienu no pabalstiem, kas paredzēti Austrijas sociālā nodrošinājuma sistēmā, kurā saskaņā ar iesniedzējtiesas lēmumā norādīto, šķiet, tādās aprūpes nepieciešamības situācijās, kādā bija Petra fon Šamjē-Glisčinska, pabalsti natūrā nav paredzēti [12].

12 — Vācijas valdībai tomēr ir cits viedoklis, jo tā uzskata, ka iesniedzējtiesa ir nepareizi interpretējusi atbilstošās Austrijas tiesību normas.

43. Vācijas un Norvēģijas valdības, kā arī Komisija uzskata, ka nelabvēlīgās situācijas, kurā nonākusi Petra fon Šamjē-Glisčinska, pamatā ir atšķirības starp dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmām, kuras ir nevis saskaņotas, bet tikai koordinētas ar Regulu Nr. 1408/71.

44. Vispirms ir jāatceras, ka Regulas Nr. 1408/71 19. pants paredz atšķirīgus režīmus naudas pabalstiem un pabalstiem natūrā. Naudas pabalstus "kompetentā iestāde saskaņā ar tiesību aktiem, ko tā piemēro", izmaksā darba ņēmējam, kas dzīvo valstī, kas nav kompetentā valsts (19. panta 1. punkta b) apakšpunkts), bet pabalstus natūrā kompetentās iestādes vārdā nodrošina dzīvesvietas iestāde "saskaņā ar tiesību aktiem, ko piemēro šī institūcija, tā, it kā viņš [darba ņēmējs] būtu tajā apdrošināts" (19. panta 1. punkta a) apakšpunkts). Kā jau tika minēts, regulas 22. panta 1. punkta i) un ii) daļā ir paredzēta analoģiska sistēma.

45. No šiem noteikumiem izrietošais dubultais mehānisms ļauj darba ņēmējam, kas ir iekļauts vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā, bet dzīvo vai uzturas citā dalībvalstī, pirmkārt, "eksportēt" naudas pabalstus, uz kuriem viņam ir tiesības saskaņā ar kompetentās valsts tiesību aktiem, un, otrkārt, dzīvesvietas valstī saņemt tādus pašus pabalstus natūrā, uz kādiem ir tiesīgi tās valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas dalībnieki. Turklāt atsauce uz

dzīvesvietas vai uzturēšanās vietas valsts tiesību aktiem ļauj izslēgt, ka šīs valsts iestādēm, kurām jānodrošina pabalsti natūrā darba ņēmējiem, kuri ir iekļauti citas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā, būtu jāpiemēro citas valsts likumi. Tādējādi tieši saskaņā ar šiem tiesību aktiem tiek definēts, piemēram, pabalsta veids, tā nodrošināšanas formas [13], nodrošināšanas ilgums [14] un apdrošināšanas seguma apmērs. Pabalstus izsniedz "kompetentās iestādes vārdā" [15], kurai saskaņā ar regulas 36. pantu tie pilnībā ir jākompensē dzīvesvietas vai uzturēšanās vietas iestādei.

46. Saskaņā ar Tiesas judikatūrā pieņemto definīciju jēdziens "pabalsti natūrā" neizslēdz iespēju, ka šie pabalsti var ietvert debitoriestādes veiktos maksājumus, tajā skaitā izdevumu apmaksas vai kompensācijas veidā, bet jēdziens "skaidras naudas pabalsti" būtībā aptver pabalstus, kuru mērķis ir kompensēt slima darbinieka algas zudumu [16]. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Molenaar* Tiesa apstiprināja, ka Vācijas aprūpes nepieciešamības apdrošināšanas pabalsti, "kuru mērķis ir segt apdrošinātās personas ārstēšanu kā viņas dzīvesvietā, tā arī speciālā iestādē, aprīkojuma iegādi un darbu veikšanu, ir nepārprotami iekļauti jēdzienā "pabalsti natūrā", kas noteikts Regulas Nr. 1408/71 19. panta 1. punkta a) apakšpunktā, 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā un 28. panta 1. punkta a) apakšpunktā" [17]. Pabalsti, kas ir Petras fon Šamjē-Gliščinskas pretenziju pret *DAK* pamatā, kaut arī tos veido naudas summa pārskaitīšanas izdevumu apmaksai, tādējādi ir pabalsti natūrā un uz tiem attiecas Regulā Nr. 1408/71 paredzētais režīms šādiem pabalstiem.

47. Atbilstoši šīs regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunkta interpretācijai, ko Tiesa sniegusi spriedumā lietā *Molenaar*, darba ņēmējam, kas uzturas dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts, ir tiesības uz pabalstiem natūrā, ko dzīvesvietas vai uzturēšanās vietas dalībvalsts analoģiskās situācijās nodrošina savas [apdrošināšanas] sistēmas dalībniekiem, "*tiktāl, ciktāl* šīs valsts tiesību akti, lai kāds arī būtu specifiskais nosaukums sociālā nodrošinājuma sistēmai, kurā tie ir iekļauti, *paredz šādu pabalstu piešķiršanu*, lai segtu tos pašus riskus, kas iekļauti nodarbinātības valsts apdrošināšanas sistēmā" [18].

48. No tā izriet, ka darba ņēmējs nevarēs izvirzīt nekādas pretenzijas *pret dzīvesvietas valsti*, ja šīs valsts tiesību aktos nav paredzēti pabalsti natūrā riska, par kuru izmaksā šos pabalstus, segšanai. Šāds secinājums man šķiet atbilstošs ne tikai regulas 19. panta

13 — Piemēram, dažu valstu sistēmās izdevumus par ārstēšanos valsts slimnīcās vienmēr sedz kompetentā iestāde, turpretī citās ir spēkā kompensāciju režīms. Atkarībā no sistēmas mainās arī ārstniecības izdevumu apmaksas procentuālais īpatsvars.

14 — Kā jau minēts, situācijās, kuras ietilpst 22. panta 1. punkta piemērošanas jomā, laikposma ilgumu, kurā tiek nodrošināti pabalsti, nosaka saskaņā ar kompetentās valsts tiesību aktiem.

15 — Skat. 19. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 22. panta 1. punkta i) daļu.

16 — Skat. 1966. gada 30. jūnija spriedumu lietā 61/65 *Vaassen-Göbbels* (*Recueil*, 407. lpp., it īpaši 429. lpp.).

17 — 32. punkts.

18 — 37. punkts. Autora izcēlums.

1. punkta a) apakšpunkta formulējumam, bet arī regulas mērķim, kas ir nodrošināt darba ņēmējam viņa dzīvesvietas vai uzturēšanās vietas valstī viņa veselības stāvoklim atbilstošu pieeju ārstēšanai *ar tādiem pašiem nosacījumiem* kā šīs valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas dalībniekiem.

49. Tā kā šķiet, ka Austrijas sociālā nodrošinājuma sistēma neparedz pabalstus natūrā par aprūpes nepieciešamības risku, Petras fon Šamjē-Glisčinskas gadījumā iepriekš minētais nozīmē, ka viņa nevar izvirzīt nekādas pretenzijas pret *dzīvesvietas valsts iestādēm*.

50. Tādējādi es piekrītu interpretācijai, kas ieteikta Vācijas un Norvēģijas valdību, kā arī Komisijas apsvērumos.

51. Turpretī nepiekrītu viedoklim, ka no regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunkta, kas ir kolīziju tiesību norma, rakstura izriet, ka darba ņēmēja pieeju pabalstiem natūrā gadījumā, ja viņš dzīvo dalībvalstī, kas nav nodarbinātības valsts, regulē tikai dzīvesvietas valsts tiesību akti tādā nozīmē, ka darba ņēmējs nevar izvirzīt *pret kompetentās valsts iestādēm* nekādas pretenzijas par šādiem pabalstiem *saskaņā ar kompetentās valsts tiesību aktiem*, ja dzīvesvietas valsts tiesību aktos nav paredzēti pabalsti natūrā riska, par kuru izmaksā šos pabalstus, segšanai.

52. Šajā saistībā spriedumā lietā *Jordens-Vosters* Tiesai jau ir bijusi iespēja apstiprināt, ka Regulas Nr. 1408/71 "mērķis būtībā ir nodrošināt, lai katras dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēma darba ņēmējiem, kuri pārvietojas Kopienas ietvaros, tiek piemērota pēc vienotiem Kopienu kritērijiem", un ka "interpretēt Regulu Nr. 1408/71 tā, ka tā aizliegtu valsts tiesību normās piešķirt darba ņēmējam plašāku aizsardzību par to, kas izriet no pašas Regulas piemērošanas, nozīmētu iziet ārpus šī mērķa un vienlaikus arī ārpus [EKL 42. panta] uzdevumiem un piemērošanas jomas" [19]. Precīzāk sakot, tajā gadījumā Tiesa apstiprināja, ka regulas 19. panta gars un burts tiktu sagrozīts, ja šo pantu interpretētu tādā nozīmē, ka tas *aizliedz* "kompetentajai iestādei piešķirt darba ņēmējam sociālā nodrošinājuma pabalstus, kas ir labvēlīgāki par tiem, ko tai jānodrošina saskaņā ar Kopienu tiesībām, ja šīs iestādes piemērotie valsts tiesību akti atļauj īpašos apstākļos piešķirt minētajām apdrošinātajām personām šādu papildu sociālo aizsardzību". Pēc Tiesas uzskatiem, *nav svarīgi*, ka darba ņēmējs dzīvo dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts; kaut arī šis apstāklis ir svarīgs saskaņā ar regulas 19. pantu, "nosakot iestādi, kurai jāizsniedz apdrošinātajam pienākošos pabalstus, kā arī nosakot tiesību normas, kuras ir

19 — 1980. gada 10. janvāra spriedums lietā 69/79 *Jordens-Vosters* (*Recueil*, 75. lpp., 11. punkts).

jāpiemēro šādu pabalstu izsniegšanai, tam *nav nozīmes* [..] attiecībā uz iespējamo papildu sociālo pabalstu, uz ko apdrošinātajai personai nav tiesību, bet ko kompetentā iestāde var tai atvēlēt, piešķiršanu saskaņā ar kompetentās valsts tiesību aktiem" [20].

53. Analoģiski spriedumā lietā *Pierik I* [21], kas attiecas nevis uz Regulas Nr. 1408/71 19. pantu, bet uz 22. pantu, Tiesa, vispirms apstiprinot, ka "vispārīgo Līguma mērķu kontekstā 22. pants [..] ir viens no pasākumiem, kuru mērķis ir ļaut darba ņēmējam, kas ir kādas Kopienas dalībvalsts pilsonis, neatkarīgi no valsts iestādes, kurā viņš ir sociāli apdrošināts, vai no viņa dzīvesvietas, saņemt pabalstus natūrā, ko izsniedz jebkura cita dalībvalsts" [22], norādīja, ka formulējums "pabalstiem natūrā, ko kompetentās iestādes vārdā nodrošina uzturēšanās vai dzīvesvietas iestāde" (22. panta 1. punkta b) apakšpunkts), nenorāda vienīgi uz dzīvesvietas dalībvalstī nodrošinātajiem pabalstiem natūrā, bet arī uz tiem pabalstiem, kurus kompetentā iestāde var izvēlēties nodrošināt [23]; tā iemesls ir tas, ka, kā to ir nospriedusi Tiesa, regula paredz, lai darba ņēmējam tiktu garantēta iespēja saņemt viņa veselības stāvoklim atbilstošāko ārstēšanu neatkarīgi no viņa dzīvesvietas vai vietas Kopienā, kur ir pieejama šāda ārstēšana [24].

54. Divi iepriekš minētie precedenti attiecas uz ārstēšanu, ko darba ņēmējam, kas dzīvo citā dalībvalstī, viņa nodarbinātības dalībvalstī nodrošināja šīs valsts sociālā nodrošinājuma iestāde, bet Petras fon Šamjē-Glisčinskas gadījumā atmaksa tiek prasīta saistībā ar pakalpojumiem, kas sniegti dzīvesvietas dalībvalstī. Tomēr man nešķiet, ka šis vienīgais apstāklis varētu neļaut pārnest Tiesas noteiktos principus arī uz tādām situācijām kā pamata prāvā.

55. No otras puses, uzskats, ka 19. pants neļauj kompetentās dalībvalsts iestādēm saskaņā ar tām piemērojamiem tiesību aktiem nodrošināt tajās apdrošinātai personai pabalstus natūrā, ja ieinteresētās personas dalībvalstī šie pabalsti nav paredzēti, varētu novest pie secinājumiem, kas ir nesaderīgi ar regulas mērķiem. Tas notiktu, piemēram, gadījumā, ja kāda noteikta riska segšanai kompetentajā dalībvalstī būtu paredzēti vienīgi pabalsti natūrā un dzīvesvietas dalībvalstī vienīgi naudas pabalsti: šādā gadījumā darba ņēmējs nesaņemtu ne naudas pabalstus, jo tie nav paredzēti kompetentajā dalībvalstī, kurai atbilstoši regulas 19. panta 1. punkta b) apakšpunktam tie būtu jāizsniedz, ne pabalstus natūrā, jo tie nav paredzēti dzīvesvietas dalībvalstī. Citiem vārdiem, darba ņēmējs paliktu bez jebkāda šī riska apdrošināšanas seguma, kaut arī abu valstu sociālā nodrošinājuma sistēmās šāds segums ir paredzēts. Šādā gadījumā attieksme pret darba ņēmēju atšķirtos gan no attieksmes pret

20 — 13. punkts. Autora izcēlums.
21 — 1978. gada 16. marta spriedums lietā 117/77 (*Recueil*, 825. lpp.).
22 — 14. punkts.
23 — 21. punkts.
24 — 17. un 22. punkts.

kompetentās valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas dalībniekiem, kas dzīvo šajā valstī, gan no attieksmes pret dzīvesvietas valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas dalībniekiem.

56. Man šķiet skaidrs, ka šāds rezultāts būtu neatbilstošs regulas garam, kā arī mērķiem, ko paredzēts sasniegt ar valstu sociālā nodrošinājuma sistēmu koordināciju, kas ierosināta ar EKL 42. pantu, starp kuriem vispirms ir diskriminācijas aizliegums un iegūto tiesību saglabāšana [25]. Šajā saistībā ir jāatceras arī, ka Tiesa pastāvīgi ir iebildusi pret tādu Regulas Nr. 1408/71 interpretāciju, kas varētu samazināt dalībvalsts tiesību aktos paredzētās sociālā nodrošinājuma priekšrocības [26].

57. Kaut arī Regula Nr. 1408/71 neliedz piešķirt atmaksu, kas ir Petras fon Šamjē-Gliščinskas pretenziju pret *DAK* pamatā, tomēr, manuprāt, tiesības uz šo atmaksu no šīs regulas noteikumiem neizriet, arī ja tos interpretē atbilstoši Līguma noteikumiem par pārvietošanās brīvību. Tādējādi ir jāizvērtē, vai šādas tiesības var pastāvēt tieši saskaņā ar Līguma noteikumiem, kuru interpretācija ir otrā prejudiciālā jautājuma priekšmets.

58. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ierosinu Tiesai uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, 19. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka darba ņēmējiem vai pašnodarbinātām personām, kas dzīvo dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts, nav tiesību uz pabalstiem natūrā, ko kompetentās iestādes vārdā nodrošina dzīvesvietas iestāde, ja dzīvesvietas valsts tiesību aktos nav paredzēti pabalsti natūrā riska, par kuru izmaksā šos pabalstus, segšanai. Regulas Nr. 1408/71 19. panta 1. punkta a) apakšpunkts neliedz šādam darba ņēmējam vai viņa ģimenes loceklim saņemt minētos pabalstus kā izdevumu atmaksu, ko veic kompetentā iestāde saskaņā ar tiesību aktiem, ko piemēro šī iestāde.

59. Manuprāt, tāpat ir interpretējams arī Regulas Nr. 1408/71 22. pants, ja iesniedzējtiesa tāpat kā es nospriež, ka Petras fon Šamjē-

25 — Šajā sakarā skat. arī neseno Tiesas spriedumu lietā *Bosmann*, kurā tika apstiprināts, ka Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunkts, pamatojoties uz kuru personai, kas kādas dalībvalsts teritorijā veic algotu darbu, ir jāpiemēro šīs dalībvalsts tiesību akti pat tad, ja šīs personas dzīvesvieta ir citā dalībvalstī, "dzīvesvietas dalībvalstij nevar liegt saskaņā ar tās tiesību aktiem piešķirt ģimenes pabalstus šai personai" (2008. gada 20. maija spriedums lietā C-352/06 (Krājums, I-3827. lpp., 31. punkts).

26 — Skat. 1993. gada 9. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-45/92 un C-46/92 *Lepore* un *Scamuffa* (*Recueil*, I-6497. lpp., 21. punkts), 1991. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-349/87 *Paraschi* (*Recueil*, I-4501. lpp., 22. punkts), 1993. gada 30. marta spriedumu lietā C-282/91 *de Wit* (*Recueil*, I-1221. lpp., 16. un 17. punkts) un 1994. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-165/91 *van Munster* (*Recueil*, I-4661. lpp., 27. punkts). Skat. arī 1997. gada 9. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no C-31/96 līdz C-33/96 *Naranjo Arjona* u.c. (*Recueil*, I-5501. lpp., 20. punkts), 1998. gada 17. decembra spriedumu lietā C-153/97 *Grajera Rodríguez* (*Recueil*, I-8645. lpp., 17. punkts) un 2006. gada 9. novembra spriedumu lietā C-205/05 *Nemec* (Krājums, I-10745. lpp., 37. un 38. punkts).

Gliščinskas situācija ietilpst šī panta, nevis 19. panta piemērošanas jomā.

C — *Par otro prejudiciālo jautājumu*

60. Ar otro prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai saskaņā ar EKL 18., EKL 39. un EKL 49. pantu pastāv tiesības — ar nosacījumu, ka iepriekš ir saņemta attiecīga atļauja — pieprasīt, lai kompetentā iestāde segtu izdevumus par stacionāru uzturēšanos aprūpes iestādē citā dalībvalstī *kompetentajā dalībvalstī maksājamā pabalsta apmērā*.

61. Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru par pienākumu sadali atbilstoši EKL 234. pantam starp valsts tiesu un Kopienu tiesu, valsts tiesai ir jāpiemēro tās izskatāmai lietai Kopienu tiesības, kā tās ir interpretējusi Tiesa, tikmēr Tiesai ir jānošķir no informācijas kopuma, ko tai sniegusi valsts tiesa, tie Kopienu tiesību aspekti, kuriem ir nepieciešama interpretācija, ņemot vērā prāvas priekšmetu [27].

62. Jāatzīmē, ka manā rīcībā esošā ar pamata prāvu saistītā informācija liek uzskatīt, ka Petrai fon Šamjē-Gliščinskai nav tiesību atsaukties uz EKL 49. panta piemērošanu savā labā. Patiesībā, saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegto informāciju un tām norādēm, ko tiesas sēdē ir devis fon Šamjē-Gliščinskis, viņa sieva nebija pārcēlusies uz Austriju *uz laiku ar mērķi* saņemt ārstēšanu, ko sniedz specializētā iestāde, kurā viņa bija stacionāri uzturējusies, bet iekārtoja šajā valstī *savu pastāvīgu dzīvesvietu*, lai pasteidzinātu gaidāmo vīra pārcelšanos. Viņa turpināja pastāvīgi dzīvot Austrijā un uzturēties minētajā aprūpes iestādē 27 mēnešus. Spriedumā lietā *Steymann/Staatssecretaris van Justitie* Tiesa ir nospriedusi, ka EK līguma 59. un 60. pants (jaunajā redakcijā — EKL 49. un EKL 50. pants) "neattiecas uz situāciju, kad kādas dalībvalsts pilsonis pārceļas uz dzīvi citas dalībvalsts teritorijā un iekārto tur savu dzīvesvietu, lai [..] nenoteiktu laiku šajā valstī varētu saņemt pakalpojumus" [28]. Šāds secinājums tika apstiprināts spriedumā lietā *Sodemare* [29] par aprūpes pakalpojumiem veciem cilvēkiem.

63. Līdzīgā veidā šķiet, ka fon Šamjē-Gliščinsku laulātā pāra situācija neietilpst arī EKL 39. panta piemērošanas jomā. No apgalvoju-

27 — Skat. 2003. gada 23. oktobra spriedumu lietā C-56/01 *Inizan* (*Recueil*, I-12403. lpp., 32. un 34. punkts un tajos minētā judikatūra).

28 — 1998. gada 5. oktobra spriedums lietā 196/87 (*Recueil*, 6159. lpp., 17. punkts).

29 — 1997. gada 17. jūnija spriedums lietā C-70/95 *Sodemare* u.c. (*Recueil*, I-3395. lpp., 38. punkts).

miem, ko tiesas sēdē izteicis fon Šamjē-Gliščinskis, faktiski izriet, ka laikā, kad viņa sieva uzturējās Austrijā, viņš nebija uzņemies nekādu iniciatīvu, lai tur sameklētu darbu.

64. Tādējādi, ņemot vērā pamata prāvas faktiskos apstākļus, atbilde uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāierobežo tikai ar EKL 18. panta interpretāciju.

65. Vispirms jāatzīmē, ka es neatbalstu Komisijas un Norvēģijas valdības izvirzīto iebildumu, ka no fakta, ka Regula Nr. 1408/71 ievieš sociālā nodrošinājuma sistēmā Līgumā nostiprināto pārvietošanās brīvību, izriet, ka pamata lietai ir piemērojams vienīgi šīs regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunkts, bet Līguma noteikumus varētu piemērot tikai tad, ja šis pants tiek atzīts par spēkā neesošu.

66. Iepriekš [30] jau esmu norādījis, ka uzskatu, ka 19. panta 1. punkta a) apakšpunkts neliedz atzīt darba ņēmējam un viņa ģimenes locekļiem tādas tiesības, kas izriet no Līguma noteikumiem, kuras var prasīt nevis no dzīvesvietas valsts iestādēm, bet no kompetentās valsts iestādēm.

67. Šajā saistībā ir vēlreiz jāatgādina, ka spriedumā lietā *Kohll* [31], izvērtējot saistību starp Regulas Nr. 1408/71 22. panta 1. punktu un Līguma noteikumiem par pakalpojumu brīvu apriti, Tiesa precizēja, ka šī panta *mērķis nav reglamentēt* — un tātad tas *neaizliedz* dalībvalstīm atmaksāt ar citā dalībvalstī sniegtajiem aprūpes pakalpojumiem saistītos izdevumus *atbilstoši kompetentajā dalībvalstī pastāvošajiem tarifiem*, bet tas vienīgi ļauj sociāli apdrošinātai personai uz kompetentās iestādes rēķina saņemt slimības pabalstus natūrā atbilstoši tās valsts tiesību aktiem, kurā izmaksā pabalstus [32]. Šī apgalvojuma vispārējā piemērojamība, no vienas puses, un fakts, ka Regulas Nr. 1408/71 22. panta 1. punkta un 19. panta 1. punkta regulējums pabalstiem natūrā ir identisks, no otras puses, liek uzskatīt, ka Tiesas precizējums attiecas ne tikai uz visām tām situācijām, kas paredzētas 22. panta 1. punktā (ieskaitot tā b) apakšpunktu), bet arī uz situācijām, kuras

30 — Skat. 51.–56. punktu.

31 — 1998. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-158/96 *Kohll* (*Recueil*, I-1931. lpp.).

32 — 26. un 27. punkts. Šajos punktos Tiesa atbildēja uz Luksemburgas valdības un kompetentās iestādes iebildumu, kas ir analoģisks tam, ko šajā prāvā izvirza Komisija. Skat. arī 2001. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-368/98 *Vanbraekel* u. c. (*Recueil*, I-5363. lpp., 36. punkts). Spriedumā lietā *Inizan* Tiesa izslēdza, ka Regulas 22. panta 1. punkta c) apakšpunkta i) daļa tiktāl, ciktāl tajā garantēto pabalstu natūrā izsniegšana ir atkarīga no iepriekšējas atļaujas saņemšanas, būtu pretrunā EKL 49. un 50. pantam (15.–36. punkts). Visbeidzot, skat. arī jaunāko 2006. gada 16. maija spriedumu lietā C-372/04 *Watts* (Krājums, I-4325. lpp., 46.–48. punkts).

ietilpst 19. panta 1. punkta piemērošanas jomā. Kā 22. panta 1. punkts, tā arī 19. panta 1. punkts nav domāti, lai reglamentētu, un līdz ar to tie *neaizliedz* izdevumu atmaksu par medicīnisko ārstēšanu, kas saņemta dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts, pēc kompetentajā valstī pastāvošiem noteikumiem un tarifiem.

68. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Kohll* Tiesa turpinot apstiprināja, ka tiesības uz šādu atmaksu izriet tieši no Līguma noteikumiem par pakalpojumu brīvu apriti [33].

69. Turpretī šeit ir jāatbild uz jautājumu, vai situācijā, kad nevar atsaukties ne uz EKL 49. pantu, ne EKL 39. pantu, šādas pašas tiesības varētu pastāvēt saskaņā ar EKL 18. pantu.

70. Šajā saistībā vispirms jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Kopienu tiesības neietekmē dalībvalstu kompetenci organizēt to sociālā nodrošinājuma sistēmas [34]. Līdz ar to, tā kā Kopienas līmenī šīs sistēmas nav saskaņotas, katras dalībvalsts tiesību aktos ir jānosaka sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķiršanas nosacījumi [35]. Tomēr ir svarīgi, lai, īstenojot savu kompetenci, attiecīgā dalībvalsts ievērotu Kopienu tiesības [36], it īpaši Līguma normas, kas ikvienam Savienības pilsonim piešķir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstu teritorijā [37].

71. Turklāt Tiesa ir jau apstiprinājusi, ka, ja uz Savienības pilsoni visās dalībvalstīs būtu jāattiecina tāds pats tiesiskais režīms kā tas, kāds tiek piemērots attiecīgo dalībvalstu pilsoņiem, kuri atrodas tādā pašā situācijā, ar tiesībām brīvi pārvietoties nebūtu saderīgs tas, ka pret Savienības pilsoni dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, būtu mazāk labvēlīga

33 — Pēc Tiesas uzskatiem, šie noteikumi nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, kas pakārto apdrošinātās personas sociālās apdrošināšanas iestādes atļaujas saņemšanai kompensāciju atbilstoši apdrošināšanas valsts tarifiem par medicīnisko ārstēšanu, ko ārpus jebkādas slimnīcu struktūras citā dalībvalstī veikusi pašnodarbinātā persona. Pēc Tiesas uzskatiem, šāds tiesiskais regulējums "attur apdrošinātās personas no griešanās pie medicīnisko pakalpojumu sniedzējiem citās dalībvalstīs un rada šķēršli pakalpojumu sniegšanas brīvībai kā medicīnisko pakalpojumu sniedzējiem, tā arī viņu pacientiem" (sprieduma 34. un 35. punkts).

34 — Skat. it īpaši 1984. gada 7. februāra spriedumu lietā 238/82 *Duphar* u.c. (*Recueil*, 523. lpp., 16. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā *Sodemare* u.c., 27. punkts.

35 — Skat. it īpaši 1980. gada 24. aprīļa spriedumu lietā 110/79 *Coonan* (*Recueil*, 1445. lpp., 12. punkts), 1991. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-349/87 *Paraschi* (*Recueil*, I-4501. lpp., 15. punkts) un 1997. gada 30. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-4/95 un C-5/95 *Stöber* un *Piosa Pereira* (*Recueil*, I-511. lpp., 36. punkts).

36 — Skat. 2003. gada 13. maija spriedumu lietā C-385/99 *Müller-Fauré* un *van Riet* (*Recueil*, I-4509. lpp., 100. punkts), 1998. gada 28. aprīļa spriedumu lietā C-120/95 *Decker* (*Recueil*, I-1831. lpp., 23. punkts), iepriekš minētos spriedumus lietās *Watts*, 92. punkts, un *Kohll*, 19. punkts.

37 — Skat. 2000. gada 23. novembra spriedumu lietā C-135/99 *Elsen* (*Recueil*, I-10409. lpp., 33. punkts).

attieksme nekā tad, ja viņš nebūtu izmantojis Līgumā paredzētās iespējas attiecībā uz pārvietošanās brīvību [38]. Saskaņā ar Tiesas viedokli šīs iespējas nebūtu pilnībā efektīvas, ja kādas dalībvalsts pilsoni no to izmantošanas varētu atturēt šķēršļi, ko viņam attiecībā uz uzturēšanās tiesībām uzņemošajā dalībvalstī rada izcelsmes valsts tiesību akti, sodot viņu par to, ka viņš tās ir izmantojis [39].

72. Valsts tiesiskais regulējums, kas atsevišķus savus pilsoņus nostāda nelabvēlīgākā stāvoklī tikai tādēļ, ka viņi ir izmantojuši savu brīvību pārvietoties un uzturēties citā dalībvalstī, izraisītu arī nevienlīdzīgu attieksmi, kas ir pretrunā principiem, uz kuriem pamatojas Savienības pilsoņa statuss, proti, vienlīdzīgas tiesiskās attieksmes garantija, izmantojot pārvietošanās brīvību [40].

73. Manuprāt, tas tā būtu tāda valsts tiesiskā regulējuma gadījumā, kas liedz valsts sociālā nodrošinājuma sistēmā pret aprūpes nepieciešamības risku iekļautai personai izdevumu atmaksu par uzturēšanos specializētā iestādē citā dalībvalstī tādā apmērā, kādā tai būtu tiesības to saņemt saskaņā ar šo sociālā nodrošinājuma sistēmu, ja šādu izdevumu atmaksa ir atļauta gadījumā, kad persona uzturas kompetentās valsts teritorijā esošā iestādē, kurai ir noslēgts līgums ar slimokasi.

74. Šāda atšķirīga attieksme var būt pamatota vienīgi tad, ja tās pamatā ir objektīvi apsvērumi, kas ir samērīgi ar mērķi, ko valsts tiesības leģitīmi tiecas sasniegt [41].

75. Šajā saistībā atgādinu, ka spriedumā lietā *Smits* un *Peerbooms* [42] Tiesa, paplašinot ar spriedumu lietā *Kohll* noteikto principu piemērošanu uz stacionāro ārstniecību, precizēja, ka, kaut arī valsts tiesiskais regulējums, kas apdrošināšanas iestādes atlīdzību par izdevumiem par pakalpojumiem, kas sniegti citas dalībvalsts slimnīcās, pakārto iepriek-

38 — Skat. 2006. gada 9. novembra spriedumu lietā C-520/04 *Turpeinen* (Krājums, I-10685. lpp., 20. punkts), 2002. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-224/98 *D'Hoop* (*Recueil*, I-6191. lpp., 30. punkts) un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-224/02 *Pusa* (*Recueil*, I-5763. lpp., 18. punkts).

39 — Skat. iepriekšējā zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietās *Turpeinen*, 22. punkts, un *Pusa*, 19. punkts.

40 — Skat. iepriekš minētos spriedumus lietās *Turpeinen*, 22. punkts, un *Pusa*, 19. punkts. Skat. arī 2006. gada 18. jūlija spriedumu lietā C-406/04 *De Cuyper* (Krājums, I-6947. lpp., 39. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā *Elsen*.

41 — Skat. 2004. gada 23. marta spriedumu lietā C-138/02 *Collins* (*Recueil*, I-2703. lpp., 66. punkts); iepriekš minētos spriedumus lietās *Turpeinen*, 32. punkts, un *Van Cuyper*, 40. punkts.

42 — 2001. gada 12. jūlija spriedums lietā C-157/99 (*Recueil*, I-5473. lpp.).

šējas atļaujas saņemšanai, rada šķērsli pakalpojumu sniegšanas brīvībai, to tomēr var pamatot ar dubulto mērķi nodrošināt līdzsvarotus un visiem pieejamus ārstniecības un stacionāros pakalpojumus un efektīvi pārvaldīt ārstniecībai domātos finanšu resursus [43].

76. Uzskatu, ka analoģiski apsvērumi attiecas arī uz aprūpējamo personu ārstēšanas un aprūpes pakalpojumiem specializētās iestādēs. Faktiski, kā, manuprāt, to ir pareizi uzsvērušas Vācijas un Norvēģijas valdības, attiecībā uz šiem pakalpojumiem pastāv vienādas plānošanas prasības, kas ir saistītas ar līdzsvarotas un visiem pieejamas aprūpējamo personu uzņemšanas struktūras uzturēšanu, it īpaši ņemot vērā dzīves ilguma pieaugumu Kopienas valstīs, kā arī prasības samazināt izmaksas, kas gulstas uz valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām.

77. Tādējādi prasība saņemt iepriekšēju atļauju, lai varētu saņemt iepriekš minēto izdevumu atmaksu, nebūtu pretrunā EKL 18. pantam, ja atļaujas izsniegšanas nosacījumi būs pamatoti ar iepriekš minētajiem mērķiem, ar objektīviem, nediskriminējošiem un iepriekš zināmiem kritērijiem un ievēros samērīguma prasības [44].

78. Tomēr ir jāatceras, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas lēmumā norādīto šajā prāvā Petras fon Šamjē-Gliščinskas lūgums nodrošināt viņas stacionārai uzturēšanai Austrijas aprūpes iestādē pabalstus natūrā, kas ir paredzēti aprūpes nepieciešamības riska apdrošināšanas sistēmā, kurā viņa bija iekļauta, tika noraidīts, pamatojoties vienīgi uz Regulas Nr. 1408/71 19. pantu. Iepriekš minēto iemeslu dēļ šī panta piemērošanas fakts neizslēdz tiesības uz izdevumu atmaksu tādā apmērā, ko nosedz šīs sistēmas apdrošināšana, atbilstoši EKL 18. pantam [45]. Tādējādi Petras fon Šamjē-Gliščinskas lūguma noraidījumu nevar uzskatīt par likumīgu.

43 — 69. un turpmākie punkti. Saskaņā ar judikatūru ambulatoro ārstēšanu citā dalībvalstī tomēr nevar pakļaut atļaujas saņemšanai (iepriekš minētais spriedums lietā *Kohll*).

44 — Skat. iepriekš 36. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Müller-Fauré* un lietā *van Riet*, kā arī iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Inizan*. Piemēram, 2004. gada 18. marta spriedumā lietā C-8/02 *Leichtle* (*Recueil*, I-2641. lpp.) Tiesa atzina nosacījumus, kas Vācijas tiesiskajā regulējumā sociālā nodrošinājuma jomā bija izvirzīti šīs valsts sistēmā apdrošinātām personām atļaujas saņemšanai termālai ārstēšanai citā dalībvalstī, par neatbilstošiem pakalpojumu brīvas aprites prasībām.

45 — Tomēr ir jāatzīmē, ka noteiktos gadījumos šādas tiesības uz kompensāciju un tiesības uz pabalstiem natūrā, ko nodrošina dzīvesvietas vai uzturēšanās vietas valsts un kas izriet no Regulas Nr. 1408/71 noteikumu piemērošanas, var pārklāties. Ir skaidrs, ka šādos gadījumos ir jāizvairās no pabalstu pārklāšanās riska. Šo mērķi var sasniegt ar administratīvo sadarbību starp ieinteresētajām iestādēm saskaņā ar sistēmu, kas ieviesta ar šo regulu.

VI — Secinājumi

79. Ievērojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Bayerisches Landessozialgericht München* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, 19. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka darba ņēmējiem vai pašnodarbinātām personām, kas dzīvo dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts, nav tiesību uz pabalstiem natūrā, ko kompetentās iestādes vārdā nodrošina dzīvesvietas iestāde, ja dzīvesvietas valsts tiesību aktos nav paredzēti pabalsti natūrā riska, par kuru izmaksā šos pabalstus, segšanai. Regulas Nr. 1408/71 19. panta 1. punkta a) apakšpunkts neliedz šādam darba ņēmējam vai viņa ģimenes loceklim saņemt minētos pabalstus kā izdevumu atmaksu, ko veic kompetentā iestāde saskaņā ar tiesību aktiem, ko piemēro šī iestāde;

2) EKL 18. pants ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas liedz valsts sociālā nodrošinājuma sistēmā pret aprūpes nepieciešamības risku iekļautai personai izdevumu atmaksu par uzturēšanos specializētā iestādē citā dalībvalstī, kur tai bija sniegta veselības stāvoklim nepieciešamā ārstēšana un aprūpe, tādā apmērā, kādā tai būtu tiesības saņemt minēto atmaksu saskaņā ar šo sociālā nodrošinājuma sistēmu, ja šādu izdevumu apmaksa vai kompensācija ir atļauta gadījumā, kad persona uzturas kompetentās valsts teritorijā esošā iestādē, kurai ir noslēgts līgums ar slimokasi. Šāda atšķirīga attieksme var būt pamatota vienīgi tad, ja tās pamatā ir objektīvi apsvērumi, kas ir samērīgi ar mērķi, ko valsts tiesības leģitīmi tiecas sasniegt.